

Paralelní společnost vs totalitarismus | Jak vytvořit svobodný svět

Video najdete na: <https://otevrisvoumysl.cz/paralelni-spolecnost-vs-totalitarismus-jak-vytvorit-svobodny-svet/>

Originál videa publikován ZDE: 26. února 2022

Sledujte také na: [NášTub](#) / [Odysee](#) / [Rumble](#)

Ve zkratce: Co je to tzv. paralelní společnost a jak nás může tento koncept inspirovat k tomu, jak změnit svět k lepšímu?

Přepis:

"Skutečnou otázkou je, zda je "světla budoucnost" vždy tak vzdálená. Co když je tu už dávno - a jen naše vlastní slepota a slabost nám brání vidět ji kolem sebe a v sobě a brání nám ji rozvíjet." - Václav Havel

Po celém světě dochází k souběhu faktorů, které destabilizují strukturu společnosti. Mnohé státní instituce jsou zkorumpované až do morku kostí. Mnozí politici jsou natolik odtrženi od reality, že považují ty, kdo chtějí svobodu, za nepřátele. Média hlavního proudu se proměnila v propagandistickou ruku vlády, jejímž hlavním cílem je posílit státní moc a démonizovat odpůrce, než aby hledala pravdu. Aby toho nebylo málo, světové ekonomiky byly zničeny destruktivní vládou politikou, a přestože bezuzdné tištění peněz vytvořilo přelud ekonomické stability, tento přelud rychle ustupuje ošklivé realitě. Politici nám říkají, že pokud nejsme spokojeni s tím, jak nám vládnou, můžeme svou nespokojenost vyjádřit ve volbách, nebo dokonce kandidovat.

To za předpokladu, že demokratický ideál je nejlepším způsobem, jak vrátit svobodu do nesvobodného světa. To znamená přehlížet zhoubný vliv státní moci. To znamená zapomínat, že masivní byrokratická třída, která ovládá mnoho vládních pák, není nahraditelná volbami. A konečně to znamená předpokládat, že státní moc je řešením toho, co trápí společnost. Možná je státní moc jedem, který ji ničí.

Praktičtějším řešením toho, co trápí moderní svět, může být nechat mrtvou váhu státu, aby se zhroutila sama do sebe, což se nevyhnutelně stane, a zmírnit úder tohoto zhroucení vytvořením paralelní společnosti. V tomto videu se budeme zabývat tím, co je to paralelní společnost, jakou klíčovou roli sehrála při pádu komunismu ve východní Evropě a jak může být vytvoření paralelní společnosti naší nejlepší šancí, jak vrátit svobodu do autoritářského světa.

"Pokud se ukáže, že není možné legální cestou přinutit vládnoucí moc, aby změnila způsoby, jakými nám vládne, a pokud ti, kteří tuto moc odmítají, ji z různých důvodů nemohou nebo nechtějí svrhnout silou, pak je vytvoření nezávislé nebo alternativní či paralelní společnosti jediným důstojným řešením...". Ivan Jirous, Paralelní polis.

Základ paralelní společnosti se zrodil v hlavě Ivana Jirouse, českého básníka a uměleckého vedoucího rockové skupiny The Plastic People of the Universe.

Poté, co byli členové této kapely v roce 1976 zatčeni za to, že odmítli plnit vládní linii, vyzval Jirous komunitu českých umělců k vytvoření hudebních vydavatelství, nakladatelství, koncertních sál, uměleckých expozic a další podobné infrastruktury, která by existovala nezávisle na většinové společnosti a mimo dosah komunistického státu. Jirous předpokládal, že pokud se vytvoří dostatečná infrastruktura, spontánně se vytvoří "nezávislá společnost", která bude fungovat jako kapsa tvůrčí svobody v silně utlačované společnosti.

Jirous definoval nezávislou společnost jako *"společnost, která není závislá na oficiálních komunikačních kanálech ani na hierarchii hodnot establishmentu"*, a jak dále vysvětlil. *"... 'nezávislá společnost' nesoutěží o moc. Jejím cílem není nahradit vládnoucí mocí jiného druhu, ale spíše pod touto mocí - nebo vedle ní - vytvořit struktury, které respektují jiné zákony a v nichž je hlas vládnoucí moci slyšet jen jako bezvýznamná ozvěna ze světa, který je organizován zcela jiným způsobem."* - Ivan Jirous.

Jirousova myšlenka zaujala českého katolického filozofa a matematika Václava Bendu. Benda v této myšlence viděl zárodky nenásilného řešení destruktivity komunismu. Aby však nezávislá

společnost měla reálný společenský a politický dopad, bylo třeba ji rozšířit i mimo oblast hudby a umění. Dusivá byrokracie a tvrdá ruka komunistické vlády totiž dusila všechny oblasti života.

A tak Benda vymyslel výraz "paralelní společnost" označující sociální, kulturní a ekonomické struktury, které existovaly bez omezení ze strany státu. Takové struktury nazval "paralelními strukturami" a na vrcholu politického útlaku na konci sedmdesátých let Benda vyzval české občany, aby začali vytvářet "paralelní formy vzdělávání a vědy a vzdělanosti", "paralelní politické struktury", "paralelní informační síť" a svobodné paralelní trhy, které tvoří "paralelní ekonomiku". A jak vysvětluje H. Gordon Skilling:

"Benda nastínil paralelní struktury, které vznikly nebo by mohly vzniknout v budoucnu, a tvrdil, že by mohly postupně nahradit nebo alespoň zlidštit stávající oficiální struktury."

Zdůvodnění vzniku paralelních struktur a paralelní společnosti bylo prosté: protože komunistická vláda měla monopol na sílu a byla příliš mocná na to, aby se jí dalo čelně postavit, bylo nejlepší se od ní odvrátit a vzepřít se jí tím, že ji budeme co nejvíce ignorovat. Než se snažit o odstranění utlačovatelských státních struktur, bylo lepší vybudovat lepší struktury, které by mohly fungovat jako alternativa nebo náhrada za oficiální systém, který byl v proce

su odumírání. Známý komunistický disident Jacek Kuron toto zdůvodnění vystihl v roce 1980, když v reakci na vypálení komunistického ústředí prohlásil:

"Přestaňme vypalovat výbory, postavme si vlastní."

Nebo jak vysvětlil Ivan Jirous:

"Paralelní společnost začala spontánními akty vzájemné sebeobran v různých částech společnosti. Ti, kdo se jich účastní, jsou aktivní lidé, kteří se už nemohou pasivně dívat na všeobecný rozklad... strnulost, byrokracii a zadušení každé živé myšlenky či náznaku pohybu v oficiální sféře. A protože tito lidé dříve či později poznali, že snahy o sebemenší zlepšení v oficiální sféře jsou marným cvičením, bylo jen

otázkou času, kdy si řeknou: Proč neinvestovat svůj talent, schopnosti, dobrou vůli a nadšení do něčeho, co nikdo nebude moci zkazit, o čem budeme moci nakonec rozhodovat sami."

Paralelní společnost poskytovala jednotlivcům možnost svobodně se projevat beze strachu z cenzury a naplňovat své cíle a záměry, aniž by se museli potýkat s dusivou státní byrokracií. Jednotlivci měli navíc pocit, že tím, že se obracejí k paralelním strukturám a odvracejí se od struktur, které fungovaly jako nástroje státu, ovlivňují společnost k lepšímu. Paralelní společnost tak sloužila jako tolik potřebný zdroj naděje ve společnosti, která v důsledku desetiletí komunistické vlády propadla apatii.

A v druhé polovině 70. let a v 80. letech tato naděje inspirovala nespočet lidí v celé východní Evropě a paralelní společnost pronikla do mnoha oblastí kultury a hospodářství. "...i má nejodvážnější očekávání byla značně překonána..." napsal Václav Benda v roce 1988... "*Už není třeba dokazovat, že paralelní společnost je možná.*"

Koncem osmdesátých let se paralelní společnost ve východní Evropě stala natolik silnou, decentralizovanou a oddělenou od státu, že komunistické úřady ztratily moc.

"Revoluce, která se přehnala východní Evropou v posledních měsících roku 1989, byla spontánním produktem masové nespokojenosti a touhy po svobodě národů těchto zemí. Byla také vyvrcholením nezávislých aktivit mnoha občanů, kteří se snažili bránit svá práva proti stranicko-státnímu systému a vytvořit paralelní či nezávislou společnost jako výzvu a alternativu k němu." - H. Gordon Skilling.

Jedním z nejznámějších příkladů paralelní struktury byl undergroundový filmový průmysl v Rumunsku. Komunistický diktátor Nicolae Ceausescu zakázal držení a distribuci západních filmů, avšak podnikatel Teodor Zamfir vytvořil rozsáhlý undergroundový trh, když do země pašoval západní filmy a poté je překládal a daboval do rumunštiny. Poptávka po těchto filmech rychle rostla, a jak se rumunský lid seznamoval se západní kulturou, otevíraly se mu oči, aby si uvědomil celou míru vlastního útlaku. Jak

řekl jeden rumunský disident: "*Semínka svobody, která byla zaseta videofilmy, rostla.*"

Zamfir na paralelním trhu, který vytvořil, vydělal jmění a stal se jedním z nejmocnějších mužů v Rumunsku. V rozhovoru pro dokumentární film z roku 2015 Zamfir vysvětlil: "Během revoluce v roce 1989 byli všichni v ulicích, protože všichni věděli, že tam venku je lepší život. Jak? Z filmů." Vzhledem k technologickému pokroku a schopnosti šířit informace, zboží a služby po celém světě je dnes potenciál vytvářet nejrůznější paralelní struktury na místní i globální úrovni podstatně větší než v komunistické východní Evropě.

A tak namísto pasivního čekání na politického spasitele, který nám přinese svobodu a zachrání nás před společenským kolapsem, je realističtější strategií aktivní účast na budování paralelní společnosti. "*... musíme vytvářet nejrůznější nezávislé paralelní struktury - to znamená struktury nemanipulované totalitní mocí...*". - Martin Palouš.

Přispívat k vytváření paralelní společnosti může znamenat mimo jiné konzumovat nezávislá média namísto mainstreamových, používat alternativní směnné prostředky namísto vládou podporovaných fiat měn, využívat platformy sociálních médií a decentralizované digitální infrastruktury, které podporují svobodu projevu, nebo podporovat místní podniky namísto globálních korporací, které prosazují agendu politického establishmentu.

Mohlo by jít o vytváření soběstačných komunit, vědecké bádání nebo vědeckou práci bez institucionálních tlaků nebo o konzumaci a tvorbu vzdělávacích zdrojů, umění, hudby nebo literatury, které neberou ohled na status quo establishmentu. Jakákoli činnost nebo podnik, který rozšiřuje oblast svobody a zároveň tvůrčím způsobem obchází cenzuru a autoritářskou nebo totalitní kontrolu shora, je přínosem pro paralelní společnost. Jak totiž vysvětlil Egon Bundy, jedna z vůdčích postav českého undergroundu:

"Až se aktivita těch, kdo se staví proti establishmentu, začne artikulovat, bude to ve formách, metodách a myšlenkách, které jsou pro příslušníky establishmentu zcela neznámé, nepochopitelné a nepřijatelné - a tak to má být."

Jakmile je paralelní společnost dostatečně etablovaná, společnost již není vystavena tak vážnému nebezpečí, jako když se spoléhá pouze na struktury a instituce, které jsou přívěskem tyranského státu. Pokud se totiž tyto struktury establishmentu zhroutí, paralelní struktury zmírní úder hospodářského nebo sociálního zhroucení. Paralelní struktury navíc uspokojují autentické potřeby a přání lidí, nikoliv politické třídy, a proto mají tendenci více podporovat život než struktury establishmentu. S rozvojem a upevňováním paralelních struktur se k nim instinktivně obrací stále více lidí a s rozšiřováním paralelní společnosti se rozšiřuje i sféra kulturní, ekonomické a politické svobody.

"...skutečná paralelní společnost by procesem metastáz pronikla do všech důležitých společenských struktur." - Milan Šimečka.

A jak dále vysvětluje Václav Havel: "Konečnou fází tohoto procesu je situace, kdy oficiální struktury prostě začnou chřadnout a odumírat, aby byly nahrazeny novými strukturami, které se vyvinuly 'zdola' a jsou sestaveny zásadně odlišným způsobem." V roce 1988, rok před zhroucením komunismu ve východní Evropě, se Ivan Jirous zamýšlel nad růstem paralelní společnosti a dramatickými společenskými změnami, které následovaly v jejím důsledku.

"Paralelní společnost se osvědčila a je jedinou smysluplnou strukturou, kterou si lidé mohou vytvořit, pokud nechtějí zůstat pouhým přívěskem politických a společenských struktur vytvořených vládnoucí mocí." - Ivan Jirous.

Překlad: David Formánek

Překlady můžete podpořit libovolnou částkou zasláním na níže uvedené číslo účtu, nebo jednodušeji přes mobilní aplikaci si oskenovat QR kód. Děkuji za Vaši podporu!

Bankovní účet (CZK): 2201583969/2010

Do zprávy příjemce napište prosím: Dar

QR Platba